

סגנונו של הנשיא טראמפ: עלבונות, הכפשות והשפלות ככלי מדיני-דיפלומטי

לא טעות סגנונית אלא דוקטרינה: טראמפ והפיכת הבוטות לכלי
בעיצוב הזירה הבינלאומית

פרופ' קובי מיכאל ופרופ' זכי שלום | פברואר 2026

(תצלום: Lucas Parker, Shutterstock)

עיקרי הדברים

- הדיפלומטיה המערבית הקלאסית התבססה לאורך עשורים על ריסון לשוני, עמימות ונימוס כבסיס ל"כוח רך".
- טראמפ שובר במכוון את הכללים הללו ומאמץ סגנון של עלבונות, איומים והשפלות כפרקטיקה דיפלומטית לגיטימית.
- השימוש בעלבון אישי אינו מקרי, אלא כלי לדה-לגיטימציה של מנהיגים יריבים ולסימון יחסי כוח.
- דחיית התקינות הפוליטית משמשת אצל טראמפ פרובוקציה אידיאולוגית נגד האליטות הליברליות והסדר הבינלאומי הקיים.

- אי-היצמדות לעובדות ויצירת "מציאויות מדומינות" הן חלק אינהרנטי מהשיח הדיפלומטי החדש שהוא מעצב.
- סגנונו של טראמפ אינו רק תוצאה של אישיות, אלא ביטוי לתפיסה רביזיוניסטית המבקשת לעצב סדר עולמי חדש.
- הדיפלומטיה הבוטה של טראמפ משקפת מעבר מנורמות וערכים להיגיון של כוח, אינטרסים והגמוניה אמריקאית גלויה.

מבוא

הפרקטיקה הדיפלומטית המודרנית, זו שהתפתחה בעיקר בעולם המערבי, התאפיינה לאורך עשורים בריסון לשוני הבא לידי ביטוי בשמירה על העקרונות העיקריים הבאים, ובהדגשת היכולת להגיע להישגים ב"אמצעים רכים": א. התמקדות בביקורת על מדיניות של מדינה ולא על האישים המממשים מדיניות זו; ב. שימוש בניסוחים עקיפים ומעורפלים שאינם נתפסים כמכוונים ישירות לאדם מסוים; ג. מאמצים להימנע משיפוט אישי.

בשנים האחרונות חלה הקצנה גדולה עוד יותר נוכח כניסתה של נוסחת התקינות הפוליטית (politically correct) כגורם מעצב ביחסים בין מדינות ואישים. נוסחה מעורפלת זו חייבה את מאמציה להשתמש בשפה מכילה, זהירה ולא פוגענית; להימנע משימוש במונחים שיש להם קרבה, ולו לשונית או אסוציאטיבית, לרעיונות קולוניאליסטיים, גזעניים, שוביניסטיים או אלימים. במקביל היא חייבה רגישות בהתייחסות לזכויות אדם, שוויון מגדרי, גיוון וקבלת השונה, וכיבוד שלטון החוק.

"כאשר אתה יכול להביא לכך שאחרים יעריצו את רעיונותיך וירצו להשתלב בהשגת היעדים שאתה רוצה להשיג", אמר [ג'וזף ניי](#) (Joseph S. Nye), אחד ממבטאיה המוכרים של תפיסת ה"כוח הרך", "אזי אינך צריך לבזבז זמן ואנרגיה על שימוש באמצעים של 'מקל וגזר' כדי להביא אחרים ללכת בדרכך".

מבקריה של נוסחה זו טוענים שהיא תורמת להתעלמות מן המציאות, וכי השימוש במונחים מעורפלים מונע חשבון נפש נוקב שרק דרכו ניתן לשפר את המציאות הקיימת. כמו כן היא מונעת הצבת "קווים אדומים" בפני יריבים ואויבים ועלולה לגרום להם שלא להעריך נכונה את נחישותך להילחם נגד הפגיעה שלהם באינטרסים חיוניים שלך.

"כללי התקינות הפוליטית", טוען [ד"ר עוז גוטרמן](#), "מגדירים כל הכללה כפסולה מיסודה, וכך כל התייחסות לאדם כחלק מקבוצה היא גזענית ושגויה. אי אפשר לנהל ככה דיון ציבורי אמיתי. תפיסת הפוליטיקלי קורקט השתלטה על מערכות התקשורת ואף על השיח ברשתות החברתיות וגרמה להתעלמות מכל שייכות קבוצתית ומכל התייחסות לתרבות ולחברה. הבעיה היא שהמציאות אינה עובדת לפי הכללים הללו, ותרבות היא אחד הגורמים החשובים והמרכזיים ביותר בחיים האנושיים. במילים אחרות, התעלמות משייכות קבוצתית היא התעלמות מהמציאות".

עלבונות, הכפשות והשפלות ככלי ביחסי מדינות – פרספקטיבה היסטורית רחבה

סיפורי התנ"ך מלאים דוגמאות של שימוש בהשפלות ככלי מדיני. בספר שופטים מסופר על אחד המלכים בקרבת ארץ ישראל בשם אדניבזק שהובס במלחמה נגד שבטי יהודה ושמעון. המנצחים אחזו אותו וקיצצו את בהונות ידיו ורגליו. בהמשך ניתן להבין שמעשה זה היה מקובל באותם ימים: "שבעים מלכים", כך אומר אדניבזק, "בהונות ידיהם ורגליהם מקוצצים היו, מלקטים תחת שולחני. כאשר עשיתי [לאחרים] כן שילם לי אלוקים". לפעולה אכזרית זו יש כמובן משמעות צבאית. היא שוללת את יכולת הלחימה של המלך. אולם ברור שהמטרה היא מרחיקת לכת יותר: מלך שאינו מסוגל להילחם מרגיש עצמו נחות ומושפל, ולמעשה מאבד את מעמדו כמלך. המנצחים, ככל שניתן להבין, אינם מסתפקים בכך ומכריחים את המלכים המובסים ללקט לעצמם דברי מאכל מן הפיורורים שמותירים המלך ואנשיו תחת שולחן האוכל.¹

דוגמה נוספת ניתנת לנו בספר שמואל ב'. המלך דוד שולח שליחים למלך עמון, חנון שמו, במגמה של פיוס. יועצי המלך חושדים שהשליחים באו לרגל. עבדי המלך לוקחים את השליחים ומגלחים את חצי זקנם. הם אינם מסתפקים בכך אלא חותכים גם את בגדיהם עד אזור הירכיים. ככה הם מחזירים אותם למלך דוד. המלך דוד מבין את תחושת ההשפלה שעברו השליחים ומנחה אותם להישאר ביריחו עד שזקניהם יצמחו. ברור שהמטרה של מלך עמון הייתה להשפיל את מלכות דוד כדי להדגיש את עליונותה הצבאית של עמון על מלכות ישראל. כדי שכוונתו תובן היטב מדגיש מלך עמון כי הוא יהיה מוכן להימנע ממלחמה רק אם יאפשרו לו לנקר עין ימין של כל איש ישראלי, "ושמתי חרפה על כל ישראל".²

הדוגמה השלישית של שימוש בטקסי השפלה ככלי מדיני-צבאי הייתה במהלך המצור של אשור על ירושלים. המצביא האשורי, רבשקה, שואף להביא לכניעת ירושלים ללא קרב. לשם כך הוא מנסה בראש ובראשונה לערער את אמונתם הדתית של תושביה, המעניקה להם תקווה להינצל מן התבוסה וכל הכרוך בה. הוא אינו מכיר ביחודיות של האמונה היהודית ומדגיש בפניהם שגם עמים אחרים קיוו שאמונתם הדתית תציל אותם, ללא הועיל. כסימן של זלזול הוא מודיע לאנשי ירושלים שהוא מוכן לתת להם סוסים לקרב, בידיעה ברורה שאין לאנשי ירושלים פרשים מיומנים. מלך ישראל מבין שהוא נקלע למציאות מביכה ומשפילה, ומבקש מרבשקה שלא ידבר עברית כדי שלא לפגוע במורל העם.³

בתקופת הבית השני קיבלה תופעת ההשפלה ביטוי בעיקר בחילול קודשי האומה היהודית על ידי אנטיכוס מנהיג יוון ועל ידי מנהיגי רומא העתיקה פומפיוס וטיטוס שליטי רומי. הדוגמה הבולטת ביותר היא כמובן הובלת כלי המקדש לרומא, שהונצחה כתבליט על שער טיטוס בעיר רומא.

בעידן המודרני האירוע הבולט ביותר במסגרת "טקסי ההשפלה" התרחש בין צרפת וגרמניה. ב-11 בנובמבר 1918 נחתם הסכם שביתת הנשק בין מדינות ההסכמה וגרמניה בתוך קרון רכבת באזור יער קומפיין שליד פריז. החתימה נתנה ביטוי לתבוסתו של הצבא הגרמני לאחר למעלה מארבע שנים של מלחמה עקובה מדם. ב-22 ביוני 1940, לאחר שהצבא הצרפתי הובס בצורה מוחצת על ידי

¹ שופטים פרק א.

² שמואל ב פרק י'.

³ מלכים ב פרק יח.

צבא הרייך הגרמני, הורה היטלר להביא את אותו קרון ולהציב אותו באותו מקום בהבדל אחד: על כיסא המנצחים ישבו עתה מפקדי הצבא הגרמני, ואילו בצד המובס ישבו מפקדי הצבא הצרפתי.⁴

ב-2 בספטמבר 1945 נערך טקס השפלה של יפן לאחר תבוסתה לצבא ארצות הברית במלחמת העולם השנייה. הטקס נערך בכוונת מכוון על סיפון ספינת הקרב מיזורי (USS Missouri) במפרץ טוקיו. מיקום הטקס נועד לשלול מיפן את תחושת הריבונות ו"המעמד השווה" מול ארצות הברית. קציני הצבא היפני הובלו לספינה האמריקנית ונדרשו לחתום על מסמך של "כניעה מוחלטת" (unconditional surrender). יפן לא יכולה הייתה להציב שום דרישה כתנאי לכניעתה. יפן גם נדרשה לחתום ראשונה ולא במקביל לחתימה מהצד האמריקני.⁵

בשנות החמישים בלטו התקפותיו החריפות של מנהיג ברית המועצות באותן שנים, ניקיטה חרושצ'וב, על המערב. ב-18 בנובמבר 1956 הוא נאם בשגרירות פולין במוסקבה ושם הדגיש כי ההיסטוריה עומדת לצד הסוציאליסטים ולא הקפיטליסטים. בסופו של דבר, כך דווח, הוא אמר: "אנחנו נקבור אתכם (We will bury you)". ב-12 באוקטובר הוא נאם בעצרת האו"ם. נאומו התאפיין בשטף של עלבונות כלפי המערב. במהלך נאומו הוא חלץ את נעלו ודפק בה על השולחן.

באחד הטקסים הקשורים בהסכמי אוסלו בקהיר, ב-4 במאי 1994, סירב יו"ר הרשות הפלסטינית יאסר ערפאת לחתום על אחד המסמכים. על הבמה נכחו מצד ישראל ראש הממשלה יצחק רבין ושר הביטחון שמעון פרס, נציגים בכירים של הממשל האמריקני ומעצמות אחרות. נשיא מצרים באותה עת, חוסני מובארכ, ניגש אל ערפאת בזעף ואמר לו: "יא קלב, תחתום כבר". לאחר הפסקה קצרה של הטקס, ערפאת חתם על המסמך.

ב-2 ביולי 2003 נפתח מושב במליאת הפרלמנט האירופי בשטרסבורג. ראש ממשלת איטליה באותה שנה, סילביו ברלוסקוני – שכיהן אז כנשיא תורן של מועצת האיחוד האירופי – התעמת עם המדינאי הגרמני מרטין שולץ בסוגיות של מדיניות כלכלית. בתגובה אמר ברלוסקוני את הדברים הבאים: "מר שולץ, אני יודע שבאיטליה יש מפיק שמכין סרט על מחנות ריכוז נאציים; אציע אותך לתפקיד הקאפו (המשגיח במחנה). אתה מושלם!".

ב-20 בספטמבר 2006, במסגרת כינוס העצרת הכללית של האו"ם בניו יורק, כינה נשיא ונצואלה הוגו צ'אבז (Hugo Chávez) את הנשיא בוש השטן (the devil), וכך אמר: "השטן הגיע לכאן אתמול... ועדיין מורגש כאן ריח של גופרית היום". הוא הוסיף כי הנשיא האמריקאי "דיבר כאילו הוא הבעלים של העולם", והאשים את ארה"ב בשאיפה ל"דומיננטיות, ניצול וביזה של עמי העולם".

ב-30 בינואר 2009 נערך בדאבוס הכנס הכלכלי השנתי. ראש הממשלה שמעון פרס ונשיא תורכיה ארדואן היו בפאנל אחד. בעקבות דברי התמיכה של פרס על פעולות צה"ל ברצועת עזה קם ארדואן

⁴ "הסכם שביתת הנשק בין הקיסרות הגרמנית ומדינות ההסכמה", המכלול, https://www.hamichlol.org.il/%D7%94%D7%A1%D7%9B%D7%9D_%D7%A9%D7%91%D7%99%D7%AA%D7%AA_%D7%94%D7%A0%D7%A9%D7%A7_%D7%91%D7%99%D7%9F%D7%94%D7%A7%D7%99%D7%A1%D7%A8%D7%95%D7%AA_%D7%94%D7%92%D7%A8%D7%9E%D7%A0%D7%99%D7%AA_%D7%9C%D7%9E%D7%93%D7%99%D7%A0%D7%95%D7%AA_%D7%94%D7%94%D7%A1%D7%9B%D7%9E%D7%94?utm_source=chatgpt.com

⁵ רוני ברבש, הגנרלים במלחמת העולם השנייה, <https://kotar.cet.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=102507177>

בזעם והטיח בשמעון פרס האשמות על רצח ילדים פלסטינים. המנחה ניסה לפייס את ארדואן אך הוא המשיך למלמל דברי ביקורת על ישראל, ולבסוף נטש את הבמה בזעם.

אפילו עלבונות כלפי מנהיגים זרים הנאמרים בשיחות פרטיות ומגיעות לידיעת הציבור זוכות לביקורת במדינות המערב. זכורים לנו היטב חילופי הדברים בין הנשיא אובמה ונשיא צרפת, ניקולא סרקוזי, בוועידת המדינות המתועשות G-20, ב-3 בנובמבר 2011. הם שוחחו ביניהם כנראה מבלי לשים לב לכך שמאזינים לשיחתם. נשיא צרפת טרח להבהיר לנשיא אובמה כי הוא "אינו יכול לסבול את נתניהו כיוון שהוא שקרן". על כך הגיב הנשיא אובמה בקביעה: "אני, בניגוד אליך, נמצא איתו בקשר יומיומי" (You're fed up with him, but I have to deal with him every day).

טראמפ משנה את דפוסי השיח הדיפלומטי

כניסתו של טראמפ לבית הלבן בינואר 2017 סימלה את תחילתו של שינוי באופייה של הדיפלומטיה הציבורית. התבטאויותיו של הנשיא טראמפ כללו ביטויים חוזרים ונשנים של עלבונות כלפי מדינות וראשי מדינות, הצגת אירועים ועמדות של יריבים בלשון בוטה, אי הקפדה על נתוני אמת ועוד.

בנאום בעצרת הכללית של האו"ם ב-19 בספטמבר 2017 התייחס הנשיא טראמפ לניסויים הגרעיניים שמבצעת צפון קוריאה: "איש הטילים" (Rocket Man), כך כינה הנשיא טראמפ את מנהיג צפון קוריאה, "מבצע פעולת התאבדות עבורו ועבור המשטר שלו". בנאום נוסף במיזורי ב-29 בנובמבר 2017 הוא כינה את שליט קוריאה "איש הטילים הקטן" (Little Rocket Man), ובהמשך העניק לו תואר נוסף: "בובה חולה" (Sick Puppy).

במהלך מפגש עם אנשי קונגרס בבית הלבן ב-10 בינואר 2018 נדרש הנשיא טראמפ להגירה הבלתי חוקית לארצות הברית ממדינות אפריקה ומהאיטי והשמיע הערות בעלות אופי גזעני: "מדוע אנחנו צריכים את האנשים האלה מ'מדינות אשפה' [shithole countries] שיבואו אלינו? קחו אותם מאיתנו".

נימה גזענית נשמעה גם בנאומו של הנשיא טראמפ בוועידת המדינות המתועשות ב-15 ביוני 2018, שבו התייחס הנשיא טראמפ לסוגיית המהגרים. לכם היפנים, הוא אמר לראש ממשלת יפן שינזו אבה (Shinzo Abe), אין בעיה של מהגרים. אבל אם הייתי שולח אליכם 25 מיליון מקסיקנים, היית מאבד את השלטון מייד".

ב-12 ביולי 2018 ביקר הנשיא טראמפ בבריטניה, שם הוא נדרש לסוגיית הברייקזיט. הוא תמך ביציאתה של בריטניה מהאיחוד האירופי. מדיניותה של ראש ממשלת בריטניה באותה תקופה, תרזה מיי, לא מצאה חן בעיניו: "אני חושב", הוא אמר לעיתון ה-Sun הבריטי, "שהיא הרסה עסקה טובה מאוד. אני הייתי נוהג בצורה אחרת לחלוטין". אמירתו זו הייתה רק אחת מסדרה ארוכה של אמירות פוגעניות, ואפילו משפילות, כלפי תרזה מיי.

ב-29 ביוני 2019 התייחס טראמפ לנשיא צפון קוריאה, קים ג'ונג-און, באומרו: "איש הטילים הקטן לא יישן יותר מדי הלילה" (Little Rocket Man won't sleep much tonight).

בנאום בעצרת הכללית של האו"ם ב-23 בספטמבר 2025 מתח הנשיא טראמפ ביקורת קשה על מדיניות ההגירה של מדינות אירופה: "מדינות אירופה", אמר הנשיא טראמפ, "הולכות לאבדון. אתם הורסים את עצמכם באמצעות מדיניות הגבולות הפתוחים".

נאום הנשיא טראמפ בדאבוס, 26 בינואר 2026

נאומו האחרון של הנשיא טראמפ בדאבוס ב-26 בינואר 2026 היה ככל הנראה השיא בהתבטאויותיו הפוגעניות של טראמפ. הוא חרג באורח ברור מכללי הדיפלומטיה שהיו מקובלים עד עכשיו. הוא כלל בתוכו ביקורות פוגעניות כלפי מדינות והשפלת מנהיגיהן; איומים גלויים בנוסח המזכיר התבטאויות של "הסנדק", וקביעות שיש ספק רב באשר לאמינותן.

אין ספק שהתביעה להיצמד לניסוחים העונים לכללי התקינות הפוליטית נשחקה לחלוטין בנאומו של הנשיא טראמפ בדאבוס. כל מי שעוקב אחר נאומו, המרתקים יש לומר, של הנשיא טראמפ, שבכל פעם מחדש מעוררים לצד עניין וסקרנות גם תמיהה ואפילו מבוכה וחשש בשל התוכן והסגנון כאחד, מבין שהנאום האחרון לא רק שאינו בחזקת ביטוי של תופעה חריגה, אלא ביטוי ממוסד ונחוש, גם אם בוטה מאוד, של סגנון דיפלומטיה חדש, שהנשיא טראמפ מביא לזירה הבינלאומית, כשהוא אפילו אינו מנסה להסוות או לרכך את מידת הזלזול וההתרסה כלפי הסגנון הישן ונאמניו.

התבטאויות הנשיא טראמפ ונאומו מעצבים סגנון דיפלומטי חדש המתנער מהסגנון הקיים, כופר בו ואפילו בז לו בהתרסה בוטה. בסגנונו האלטרנטיבי והנוכח תדיר, בהתחשב בריבוי מסיבות העיתונאים, בשימוש התדיר שלו ברשתות החברתיות, בדגש על הרשת החברתית הפרטית שלו *social truth*, ובנאומו הפומביים בפגישותיו הרבות עם מנהיגים, ניתן לזהות כמה רכיבים בולטים: עלבון אישי, איומים, דחייה מוחלטת של התקינות הפוליטית, אי-היצמדות לאמת ויצירת מציאויות מדומות.

עלבון אישי כפרקטיקה דיפלומטית

מאפיין בולט בנאומו של טראמפ בדאבוס היה השימוש בעלבון אישי כפרקטיקה דיפלומטית. בהתייחסו לנשיא צרפת עמנואל מקרון השתמש טראמפ בכינוי משפיל, שדווח בתקשורת, כ"מקרון הקטן" (Little Macron), תוך גלגול על הופעתו הציבורית. הנשיא טראמפ לא הסתפק בכך. הוא חורג הרבה מעבר לנורמות מקובלות בחברה המודרנית בשעה שהוא מלגלג על "משקפי השמש היפים" של הנשיא מקרון. הוא יודע היטב שהנשיא מקרון נאלץ להרכיב משקפיים אלה בגלל בעיה בריאותית בעיניו, אך אינו חס עליו ותוהה בפומבי: "אני לא יודע מה קרה לו".

גם ניסוח זה אינו מקרי. מעבר למוטיב של השפלה, הוא מסמל גם איתות למנהיגים בזירה הבינלאומית שנשיא צרפת חולה הוא מעין "ברווז צולע", ושאין לקחת אותו ברצינות רבה. אין לתמוה, לפיכך, כאשר נשיא צרפת נפגע מהתבטאויות אלה, והאשים את הנשיא טראמפ ב"בריונות": אנחנו, כך אמר הנשיא מקרון, מעדיפים כבוד על פני בריונות, ושמירת חוק על פני ברוטאליות" *We do prefer respect to bullies. We do prefer the rule of law to (brutality)*.

כך למשל זכורות גם השפלתו הפומבית של נשיא אוקראינה זלנסקי (Volodymyr Zelensky) במסיבת עיתונאים משותפת בבית הלבן, ואפילו גירוש פנים מהבית הלבן ב-28 בפברואר 2025, והתבטאויותיו המזלזלות כלפי שותפיו האירופאים, בין אם זלזול בדנמרק שמסוגלת להגן על גרינלנד באמצעות מזחלת כלבים נוספת שתשגר לאי ובין אם אמירתו בנאומו בדאבוס שאילו

לא הייתה ארה"ב מתערבת ומצילה את אירופה במלחמת העולם השנייה סביר שהם היו מדברים גרמנית, ואולי קצת יפנית.

הצמדת שמות תואר לא מחמיאים למנהיגים אירופאים ולא יחוד האירופי, שלא לדבר על יריבים מבית, הפכה לחלק בלתי נפרד מסגנונו של הנשיא טראמפ, עד כדי ערך שלם בוויקיפדיה ובו רשימה ארוכה ומפורטת של מנהיגים זרים, פוליטיקאים ויריבים פוליטיים מבית, ארגונים ואנשים אחרים. גם רשת פוקס ניוז הקדישה לסגנון ההעלבות של טראמפ כתבה מקיפה ובה פירוט מקיף של שלל הכינויים המעליבים שבהם בחר להשתמש.

איומים גלויים בסגנון "הסנדק"

בהקשר של הדיון על גרינלנד ועל יחסי ארצות הברית עם דנמרק ובעלות בריתה האירופיות, טראמפ הציג איום מפורש: "אתם יכולים להגיד כן, ואנחנו נהיה מאוד אסירי תודה; אתם יכולים להגיד לא – ואנחנו נזכור". גם סגנון זה אינו חדש. טראמפ איים בעבר על בעלות ברית בנאט"ו כי ארצות הברית "לא תגן עליהן" אם לא תעמודנה ביעדי תקציב הביטחון, והציג זאת בפורומים פומביים.

את הסגנון המאיים, תוך שימוש בפניני לשון שנדמה כאילו לקוחים מסרטי מערבונים או סרטי פשע אייקוניים, הפגין גם כלפי נשיא ונצואלה ניקולא מדורו (Nicolás Maduro), ולאחר חטיפתו של האחרון מארמון הנשיאות בקראקס שחרר איומים בסגנון דומה גם כלפי:

א. נשיאת ונצואלה, דנסי רודריגז (Delcy Eloína Rodríguez Gómez), שהחליפה את הנשיא מדורו: "אם לא תעשי מה שצריך תשלמי מחיר כבד עוד יותר מזה ששילם מדורו";

ב. נשיא קולומביה, גוסטבו פטרו (Gustavo Petro): "הוא מייצר קוקאין ושולח את זה לארצות הברית. כדאי לו לשמור על עצמו";

ג. כלפי נשיא ברזיל, לואיז אינסיו לולה דה סילבה (Luiz Inácio Lula da Silva): "אם לא יופסק המשפט נגד נשיא ברזיל לשעבר, ז'איר בולסנרו, יינקטו צעדי ענישה כלכליים נגד ברזיל, ובעיקר הטלת מכסים גבוהים";

ד. נשיאת מקסיקו, קלאדיה שיינבוים (Claudia Sheinbaum). הנשיא טראמפ נשאל בעניין הברחות סמים ממקסיקו לארצות הברית: "זה בסדר מבחינתי [לתקוף את מקסיקו בהקשר זה]. כל דבר שנצטרך לעשות כדי לעצור את הסמים";

ה. זכורים גם איומיו כלפי איראן במחיקתה מעל פני האדמה (wipe it off the face of the Earth) אם ינסו לפגוע בו, ושוב לפני ימים ספורים: "אם איראן תנסה להרוג אותי היא תימחה מעל המפה".

נדמה שהנשיא טראמפ אינו מציב סוג של רף עליון או חסם לסגנונו המאיים. דבריו של הנשיא טראמפ בהקשר של גרינלנד הזכירו ממש את סצנת הפתיחה בסרט הסנדק, כאשר חבר קרוב של הסנדק שבתו נאנסה מבקש מהסנדק לנקום עבורו לאחר שהתברר לו שהמערכת המשפטית אינה נותנת לו סעד. דה עקא, אותו חבר התנכר במשך שנים לסנדק ולא רצה להתחבר אליו. דון קורליאונה מזכיר לו עובדה זו. אילו היית מתחבר איתי, אומר לו הסנדק, הייתי זוכר לך זאת לטובה

ומסייע לך ברגעים הקשים שלך. אבל אתה בחרת להתעלם ממני לאורך שנים. אשר על כן אני אינני ממש מחויב לך עד שתפגין ללא עוררין את נאמנותך אליי.

דחיית התקינות הפוליטית

בדאבוס, סמל מובהק של אליטיזם גלובלי, דחיית שפת התקינות הפוליטית שימשה פרובוקציה מחושבת. טראמפ מזהה בתקינות הפוליטית אם כל חטאת. היא מזהה אצלו עם ערכים ליברליים ונורמות אליטיסטיות, המשבשות כל סדר תקין ורצוי. המיאוס שהוא חש כלפי התקינות הפוליטית הוא רעיוני-אידאולוגי ומוצק, ובא לידי ביטוי בהתייחסותו המזלזלת לשאיפות "תיקון עולם" באמצעות הנחלת דמוקרטיה וערכי זכויות אדם, בחיבתו למנהיגים אוטוריטריים, ובנכונות בלתי מרוסנת או מסויגת לבריתות עם מנהיגים הנושאים על מצחם כתם של רוצחי אזרחים כמו נשיא סוריה אל-ג'ולאני, ארדואן ופוטין.

כך, למשל, בנאומו בדאבוס תיאר הנשיא טראמפ את אירופה במונחים בוטים: "יש מקומות באירופה שכבר אי אפשר לזהות אותם. השינויים אינם חיוביים – הם הורסים את עצמם" (Certain places in Europe are not even recognizable anymore. The changes are not in a positive way. They're destroying themselves).

קביעות לא מאומתות ומציאות מדומיינת

סגנונו הדיפלומטי של הנשיא טראמפ ומהותו אינם מחויבים בהיצמדות לאמת ולעובדות בהתייחס לדברים שהתרחשו, ובמקרים מסוימים גם משקף מציאויות מדומיינות, כאלו שטראמפ מציג כעובדה קיימת ובלתי ניתנת לערעור. כך, למשל, בנאומו בדאבוס התייחס טראמפ למערכת "כיפת ברזל" וציין כי פנה לנתניהו ואמר לו להפסיק לקחת קרדיט על הפיתוח הטכנולוגי של מערכת "כיפת ברזל", מכיוון שמדובר בפיתוח אמריקאי.

דוגמה זו משקפת את העדר המחויבות בהיצמדות לאמת ולעובדות. גישה דומה ניכרה בטענות קודמות של טראמפ, למשל כי ארצות הברית "נשדדה" על ידי בעלות בריתה בסחר, או כי הסכמים בינלאומיים הם בהכרח "חד-צדדיים", או ש"ארצות הברית לא קיבלה כלום מאירופה, היא רק נותנת לאירופה". דוגמה לתופעת המציאות המדומיינת אפשר למצוא בקביעתו, שכבר הפכה למנטרה ובראיתו לאמת, בדבר הצלחתו בהשכנת שלום בשמונה מלחמות או אזורי סכסוך. עוד יותר מטרידה מנקודת ראותה של מדינת ישראל היא הקביעה המיוחסת לו שללא התמיכה האמריקנית ישראל הייתה מושמדת.

האם זה רק עניין של סגנון דיפלומטי ואישיות, או שמא משהו מהותי הרבה יותר?

אין ספק שלאישיותו של הנשיא טראמפ יש השפעה מעצבת על סגנונו הדיפלומטי, ולאדוות שהתבטאויותיו הפרובוקטיביות מייצרות יש דינמיקה שקל לטראמפ ולסביבתו הקרובה להתאהב בהן. אלא שבמקרה שלפנינו לא מדובר רק בסגנון, באישיות ובחיבור שביניהם. שנת נשיאותו (בקדנציה השנייה) של טראמפ ופועלו במהלך השנה הזו מצביעים על מהות שהיא הרבה מעבר לסגנון ואישיות – ססגוניים, צבעוניים, תיאטרליים, גרוטסקיים, בוטים ולפעמים ביזאריים ככל

שיהיו. סגנונו הדיפלומטי של הנשיא טראמפ הוא ביטוי מובהק לקריאת תיגר על הסדר העולמי והנורמטיבי הקיים. נכון לדעתנו להבין את סגנונו הדיפלומטי של הנשיא טראמפ כמצפן אסטרטגי לסדר עולמי חדש שהנשיא טראמפ מבקש לבסס.

במובנים רבים הנשיא טראמפ הוא רביזיוניסט מובהק הקורא תיגר על הסדר הקיים, כופר בזכות קיומו ובהגיונו, ומבקש להחליפו בסדר עולמי חדש, כשורה"ב היא מרכז הכובד המשמעותי ביותר בו. בגישתו של טראמפ אפשר לזהות משהו שהוא הרבה מעבר לריאל-פוליטיק או ריאליזם פוליטי, שאמור לבוא תחת הגישה הליברלית ההגמונית להבנתו.

תפיסת עולמו של הנשיא טראמפ משלבת גם תוקפנות חסרת מעצורים שאינה מקובלת בזירה הבינלאומית. בפעילותו נגד הממשלה בוונצואלה יש גם משהו שהוא מעבר לדוקטרינת מונרו המפורסמת, שהזכרה בהתייחס למהלכו החריג בחטיפת הנשיא מדורו מארמון הנשיאות בקראקס. זו כבר לא רק הגמוניה אמריקאית או שליטה אמריקאית בהימוספירה המערבית או במרכז ובדרום אמריקה כחצרות האחוריות של ארה"ב.

הנשיא טראמפ נושא עיניו לגרינלנד ומזהה את איראן ואת המזרח התיכון המורחב כתחום השפעה הכרחי וחיוני של ארה"ב, כזה המחייב מעורבות הבאה לידי ביטוי בהסכמי אברהם, בהיערכות להפלת המשטר באיראן ובשינוי יסודי ועמוק ברצועת עזה. בגישתו, בעיקר בהתייחס לגרינלנד וקנדה כמשל, יש גם יסוד אימפריאליסטי. מאז מלחמת העולם השנייה, וביתר שאת בעשורים האחרונים עם התחזקותה של הגישה הנאו-ליברלית, העולם מנסה למרק את מצפנו ולטשטש את כתם האימפריאליזם והקולוניאליזם גם בתנועת מטוטלת בלתי מבוקרת ובלתי אחראית בכיוון של תמיכה בגורמים רדיקליים ואפילו תומכי טרור, כדוגמת חמאס או מדינות המזוהות כתומכות טרור, סוציאליזם רדיקלי ואנטי-מערביות מובהקות כדוגמת ונצואלה, ובמקרים מסוימים גם איראן. בעולם כזה, דוקטרינת טראמפ, הנשענת גם על סוג של היגיון אימפריאליסטי, היא לא פחות מצלם בהיכל.

הנשיא טראמפ נחוש, וכרגע גם נראה כבלתי ניתן לעצירה, דבק בדרכו ונאמן לדוקטרינה האסטרטגית שעיצב ומימש. כל נאום של בוז והתרסה כלפי הסדר הקיים ומוביליו, המוביל לביקורת נגדו, רק מעודדו להחריף את הטון ולהעלות את רף האיומים עד כדי שפה בריונית. אלא שהוא אינו מסתפק רק בדיבורים. במעשיו, הלכה למעשה, הוא מעצב מציאות. מפיל משטרים כמו בוונצואלה ואולי בהמשך באיראן, ומאיים על מדינות אחרות, המזוהות על ידו כסכנה לאינטרסים חיוניים של ארה"ב, במעשים דומים. כך למשל בהתייחסותו למקסיקו ולקולומביה. עם הקמת מועצת השלום התקדם הנשיא עוד צעד משמעותי במימוש הדוקטרינה. מה שהתחיל כרעיון או כהיגיון של תוכנית עשרים הנקודות לרצועת עזה, הפך לאלטרנטיבה לאו"ם. הדברים אינם נרמזים או מטושטשים, אלא נאמרים בשפה ברורה ובוטה, תוך הבעת בוז וחוסר הערכה לאו"ם ולתפקודו הירוד, ואפילו המזיק בעיניו.

התנגדותן של מדינות חשובות באירופה כדוגמת גרמניה, צרפת ובריטניה, ואחרות כמו קנדה ואוסטרליה, להצטרף למועצת השלום, מסמלת את מעוז ההתנגדות האחרון בעולם החופשי/המערבי להתנהלותו של טראמפ. לעומת זאת נכונותן של מדינות אחרות, לעת עתה 25, להצטרף למועצת השלום, שבה קיבע הנשיא טראמפ זכויות מפליגות לעצמו כמי שעומד בראש המועצה לכל חיו, מעידה על חלחול סגנון מנהיגותו הגלובלית של טראמפ, שהיא למעשה הרבה

מעבר לסגנון ; היא מהות של הגמוניה אמריקאית ושל הרעיון של שלום מתוך עוצמה וכוח, הנשען על אינטרסים ועל שליטה מעצמתית ולא על נורמות וערכים נשגבים.

הנשיא טראמפ בסגנונו המתריס והבוטה משנה סדרי עולם, ובעיקר את הארכיטקטורה הבינלאומית, במאמץ למקם את ארה"ב כמרכז הכובד של המערכת הבינלאומית החדשה. הוא אומנם נכון לחלוק עם רוסיה וסין אזורי השפעה, אלא שאזורי ההשפעה האמריקאית, לשיטתו, חורגים אל מעבר למה שהכרנו מדוקטרינת מונרו ומכרסמים בהכרח באזורי השפעה של רוסיה וסין. בהנחה שהנשיא טראמפ ימשיך בדרכו זו, סביר להניח שהוא יעמיק ויבסס את השינוי המהותי של הסדר העולמי, כשהתנגדותן של המדינות האירופאיות המובילות ושל אחרות כדוגמת קנדה, שראש ממשלתה [בנאום חריף](#) שנשא בדאבוס קרא תיגר על התנהלותו של הנשיא טראמפ, ואף הניף את נס המרד נגדו כשקרא לעולם להתארגן נגד השתלטנות הטראמפית, תיתרגם לשינוי יסודי בהתנהלותן של מדינות אלו, בהתפכחות ובחזרה ליסודות מדינת הלאום ולגישה שמרנית יותר. בהנחה שכך יקרה, ניתן להעריך התקרבות מחודשת בין ארה"ב לאירופה ולקנדה ואוסטרליה, מה שעשוי גם לרכך במעט את התנהלותו הכוחנית והמתריסה של הנשיא טראמפ. אלא שקשה להעריך מה יקרה ביום שאחרי, ביום שבו יסיים את כהונתו כנשיא ולא יוכל להיבחר לקדנציה נוספת, כשנשיא חדש ייכנס לנעליו, ובעיקר אם יהיה זה נשיא דמוקרטי.